

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı:2003/33 (Siyasî Parti Malî Denetimi)

Karar Sayısı:2009/50

Karar Günü:10.11.2009

R.G. Tarih-Sayı:26.11.2009-mükerrer 27418

I- MALİ DENETİMİN KONUSU

Liberal Demokrat Parti'nin 2002 yılı kesinhesabının incelenmesidir.

II- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 16. maddesi uyarınca, Tülay TUĞCU, Haşim KILIÇ, Sacit ADALI, Fulya KANTARCIOĞLU, Ahmet AKYALÇIN, Mehmet ERTEN, A. Necmi ÖZLER, Serdar ÖZGÜLDÜR, Şevket APALAK, Serruh KALELİ ve Osman Alifeyyaz PAKSÜT'ün katılımıyla 1.12.2005 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında;

Liberal Demokrat Parti'nin 2002 yılı kesinhesabının incelenmesi sonucunda;

'1- Dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine,

2- Genel Merkez kesinhesabının dayanağını oluşturan gelir-gider belgeleri ile defter kayıtlarının gönderilmesi için Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 16. maddesi uyarınca Parti'ye bu kararın tebliğinden itibaren 30 gün süre verilmesine,

3- Gerekli bildirimin yapılması için karar örneğinin Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'na gönderilmesine,

oybirliğiyle' karar verilmiştir.

III- ESASIN İNCELENMESİ

Parti'nin Anayasa Mahkemesi'ne verdiği 2002 yılı kesinhesap çizelgeleri ile dayanağını oluşturan belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren esas inceleme raporu, Anayasa ve 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Denetimin maddi öğelerini oluşturan belgelerde Liberal Demokrat Parti'nin Genel Merkezi ile il örgütlerinin 2002 yılı gelirlerinin 173.544.476.592.- lira, giderlerinin 164.450.606.795.- lira, 2003 yılına devreden nakit mevcudunun 9.093.869.797.- lira olduğu, gelir ile gider ve nakit devir rakamları toplamının birbirine denk olduğu görülmüştür.

A- Gelirlerin İncelenmesi

1- Genel Merkez Gelirleri

Parti Genel Merkezi gelirleri 41.255.043.220.- lira olarak gösterilmiştir.

Bunun 41.200.000.000.- lirası bağış gelirleri, 43.220.- lirası diğer gelirler ve 55.000.000.- lirası geçen yıldan devreden nakit mevcudundan oluşmaktadır.

Dosyaya sunulan belgelerin incelenmesinde, Liberal Demokrat Parti'nin 2002 yılı kesinhesabına ait gelir belgeleri ile gelirlerin kaydedilmesi gereken defterin gönderilmediği anlaşılmıştır.

Liberal Demokrat Parti'nin 2002 yılı kesinhesabının ilk incelenmesi sonucunda, dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine ilişkin karar 1.12.2005 tarihinde verilmiş ve bu ilk inceleme kararı Liberal Demokrat Parti Genel Başkanlığı'na Ali Külhan adına 5.7.2006 tarihinde tebliğ edilmiştir.

Parti'nin, Genel Başkan Cem Toker imzası ile Anayasa Mahkemesi'ne yazdığı 20.9.2006 tarihli yazı ekinde Genel Merkez kesinhesabının dayanağını oluşturan gider belgeleri sunulmuş, ancak eski yönetimin partiye ait defter, evrak ve mühürleri yeni yönetime devretmemesi nedeniyle gelir belgeleri ile defter kayıtlarının gönderilemediği ifade edilmiştir.

Gelir belgeleri ile gelirlerin kaydedilmesi gereken defterin gönderilmediği hususu, 17.9.2009 tarih ve 1180 sayılı yazı ile Parti'ye sorulmuş, Parti Genel Başkanı imzası ile sunulan 13.10.2009 tarihli yazıda eksikliklerle ilgili olarak yeni bilgi ve belge sunulamadığı belirtilmiştir.

2820 sayılı Siyasî Partiler Yasası'nın 'Gelirlerin sağlanmasında usul' başlıklı 69. maddesinde;

'Bir siyasi partinin bütün gelirleri, o siyasi partinin tüzelkişiliği adına elde edilir.

Siyasi partilerin genel merkezlerinin ve teşkilat kademelerinin gelirleri, parti merkez karar ve yönetim kurulunca bastırılan makbuzlar karşılığında alınır. Bastırılan ve parti teşkilat kademelerine gönderilen gelir makbuzlarının seri ve sıra numaralarına ait kayıtlar parti genel merkezinde tutulur. Parti teşkilat kademeleri aldıkları ve kullandıkları makbuzlar dolayısıyla parti merkez karar ve yönetim kuruluna karşı mali sorumluluk taşırlar.

Sağlanan gelirin türü ve miktarıyla, gelirin sağlandığı kimsenin adı, soyadı ve adresi, makbuzu düzenleyenin sıfatı, adı, soyadı ve imzası, makbuzda ve dip koçanlarında yer alır.

Makbuzların asıl kısımlarıyla dip koçanlarında aynı sıra numarası bulunur. Makbuz dip koçanlarının saklama süresi, Anayasa Mahkemesinin ilk inceleme kararının ilgili partiye bildirilme tarihinden itibaren beş yıldır.'

Yasanın 'Denetim' başlıklı 75. maddesinde;

'Anayasa Mahkemesi, kesinhesaplara ait bilgilerin belgelendirilmesini siyasi partilerden her zaman isteyebilir.

Anayasa Mahkemesi denetimini evrak üzerinde yapar. Bu denetimi, Sayıştaydan yardım sağlanarak hazırlatacağı raporlar üzerinden yapabileceği gibi, siyasi partilerin genel merkezlerinde ve mahalli teşkilatlarında doğrudan doğruya veya kendi üyeleri arasından görevlendireceği bir naip üye veya mahallin en kıdemli adli veya idari yargı hakimi niyabetinde yaptıracağı inceleme ve araştırmalar üzerinden de yapabilir. Bu maksatla, yeminli bilirkişi görevlendirebilir.

Anayasa Mahkemesi, ilgili siyasi partinin başkanından veya temsilcisinden yazılı mütalaa isteyebilir; gerekli görürse sorumlu uzman muhasipler de dahil ilgililerin sözlü açıklamalarını dinleyebilir.

Anayasa Mahkemesi denetimi sonunda, o siyasi partinin gelir ve giderlerinin doğruluğuna ve kanuna uygunluğuna veya kanuna uygun olmayan gelirler ile giderler dolayısıyla da bunların Hazineye gelir kaydedilmesine karar verir.

Siyasi partilerin büyük kongrelerinin kesinhesaplar hakkındaki kararları, Anayasa Mahkemesinin denetimini etkilemez. Anayasa Mahkemesinin bu denetim sonucunda vereceği kararlar kesindir.' hükümlerine yer verilmiş olup,

Yasanın 'Hazinece elkoyma' başlıklı 76. maddesinde, Yasa'nın 69. maddesinde belirtilen esaslara aykırı olarak bir siyasi partinin tevsik edilmeyen kaynaklardan gelir sağladığı anlaşırsa, Anayasa Mahkemesi kararıyla bu gelirin Hazine'ye irat kaydedileceği kurala bağlanmıştır.

Parti yönetiminin değişmesi ve yöneticiler arasında devir işlemlerinin gerçekleşmemesinin Parti'nin iç sorunu olduğu ve yapılacak mali denetimi etkilemediği sonucuna varılmıştır.

Buna göre, siyasi partilerin kesinhesaplarının dayanağını oluşturan gelir belgeleri ve defter kayıtlarını yasal saklama süresi içerisinde Anayasa Mahkemesi'ne sunması gerektiğinden, gelir belgeleri ve defter kayıtlarını göndermeyen Parti'nin, kesinhesabında gösterdiği gelir rakamı toplamı kadar parti malvarlığının Hazine'ye irat kaydedilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

2820 sayılı Siyasî Partiler Yasası'nın 76. maddesinde, Yasa'nın 69. maddesinde belirtilen esaslara aykırı olarak bir siyasi partinin tevsik edilmeyen kaynaklardan gelir sağladığı anlaşırsa, Anayasa Mahkemesi kararıyla bu gelir Hazine'ye irat kaydedilir denildiğinden, Partinin 2002 yılı içinde elde ettiği ve belgelendiremediği 41.200.000.000.- lirası bağış geliri ve 43.220.- lirası diğer gelirler olmak üzere toplam 41.200.043.220.- lira tutarındaki gelirin Hazine'ye irat yazılması gerektiği sonucuna varılmıştır.

Diğer taraftan Siyasî Partiler Yasası'nın 'Cumhuriyet Başsavcılığına ve Anayasa Mahkemesine Gerekli Bilgilerin Verilmemesi' başlıklı 111. maddesinin (c) fıkrasında, siyasi partilerin 75. madde gereğince yapılan inceleme ve araştırmaları engelleyen sorumluları ile aynı madde gereğince istenen bilgileri vermeyen sorumluları hakkında altı aydan bir yıla kadar hapis ve altmış milyon liradan az olmamak üzere ağır para cezasına hükmedileceği belirtilmiştir.

Buna göre, Yasa'nın 75. maddesi hükmüne aykırı olarak Parti Genel Merkezi'nin gelir belgeleri ile defter kayıtlarını Anayasa Mahkemesi Başkanlığı'na göndermeyen Parti sorumluları hakkında Yasa'nın 111. maddesi (c) fıkrası uyarınca Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı'na suç duyurusunda bulunulması gerektiği sonucuna varılmıştır.

2- İl Örgütleri Gelirleri

Parti'nin il örgütleri gelirleri 132.289.433.372.- lira olarak gösterilmiştir.

Bunun 7.996.465.000.- lirası aidat gelirleri, 107.855.123.340.- lirası bağış gelirleri, 13.353.000.000.- lirası bayrak, flama, rozet vs. satış gelirleri, 2.061.679.100.- lirası diğer gelirler ve 1.023.165.932.- lirası geçen yıldan devreden nakit mevcudundan oluşmaktadır.

İl örgütlerinin kesinhesap çizelgelerinin gelir bölümünde yapılan incelemede, gelirlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

B- Giderlerin İncelenmesi

1- Genel Merkez Giderleri

Parti Genel Merkezi giderleri 41.255.043.220.- lira olarak gösterilmiştir.

Bunun 200.000.000.- lirası temsil ağırlama giderleri, 22.204.013.153.- lirası ulaşım ve haberleşme giderleri, 15.813.970.067.- lirası propaganda giderleri ve 3.037.060.000.- lirası diğer giderlerden oluşmaktadır.

Genel Merkezin kayıt ve belgeleri üzerinde yapılan incelemede, giderlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

2- İl Örgütleri Giderleri

Parti il örgütlerinin giderleri 123.195.563.575.- lira olarak gösterilmiştir.

Bunun 11.335.000.000.- lirası personel giderleri, 7.439.695.723.- lirası temsil ağırlama giderleri, 34.730.011.570.- lirası ulaşım ve haberleşme giderleri, 12.986.996.519.- lirası kırtasiye giderleri, 22.242.050.000.- lirası kira giderleri, 1.253.016.940.- lirası vergi, sigorta, harç vb. giderler, 29.645.920.000.- lirası propaganda giderleri, 3.218.122.823.- lirası diğer giderler ve 344.750.000.- lirası teşkilatlara yapılan yardımlardan- oluşmaktadır.

İl örgütlerinin 2003 yılına devreden nakit mevcudu 9.093.869.797.- liradır.

İl örgütleri kesinhesap çizelgelerinin gider bölümleri üzerinde yapılan incelemede, giderlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

C- Parti Malları

Liberal Demokrat Parti'nin 2002 yılı kayıt ve belgeleri üzerinde yapılan incelemede, Parti'nin 2002 yılında herhangi bir taşınmaz mal ve değeri yüz milyon lirayı aşan taşınır mal ve menkul kıymet ediniminin olmadığı anlaşılmıştır.

IV- SONUÇ

Liberal Demokrat Parti'nin 2002 yılı kesinhesabının incelenmesi sonucunda;

1- Kesinhesapta gösterilen gelirlerden belgelendirilmesi gerektiği halde belgelendirilemeyen 41.200.043.220 lirası (41.200,04 YTL.) karşılığı Parti malvarlığının, 2820 sayılı Siyasî Partiler Yasası'nın 75. ve 76. maddeleri gereğince Hazine'ye gelir kaydedilmesine,

2- Parti'nin 2002 yılı kesinhesabında gösterilen 173.544.476.592.- lira (173.544,47 YTL.) geliri, 164.450.606.795.- lira (164.450,60 YTL.) gideri ile 9.093.869.797.- lira (9.093,86 YTL.) nakit devrinin Hazine'ye irat kaydedilenler dışında kalan bölümünün eldeki bilgi ve belgelere göre doğru, denk ve 2820 sayılı Siyasî Partiler Yasası'na uygun olduğuna,

3- 2820 sayılı Yasa'nın 75. maddesi hükmüne aykırı olarak Parti Genel Merkezi'nin 2002 yılına ait gelir belgeleri ile defter kayıtlarını vermeyen Parti sorumluları hakkında Yasa'nın 111. maddesi uyarınca Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı'na suç duyurusunda bulunulmasına,

10.11.2009 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Haşim KILIÇ

Üye

Başkanvekili
Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Üye

Üye
Sacit ADALI

Üye

Esas Sayısı:2003/33 (Siyasî Parti Malî Denetimi)

Karar Sayısı:2009/50

Fulya KANTARCIOĞLU

Üye

A. Necmi ÖZLER

Üye

Serruh KALELİ

Ahmet AKYALÇIN

Üye

Serdar ÖZGÜLDÜR

Mehmet ERTEN

Üye

Şevket APALAK

Üye

Zehra Ayla PERKTAŞ